

MAGYAR
HELSINKI
BIZOTTSÁG

A fogvatartottak kapcsolattartása

Közzététel időpontja: 2022. március 20.

„Ha a családi kötelemet a szabadságvesztés ideje alatt fent lehet tartani, a sikeres társadalmi reintegráció esélye megnő.” [APT](#)

A családtagokkal való kapcsolattartás elősegíti a fogvatartottak társadalmi reintegrációját, a bűnismétlés megelőzését. A magyar büntetés-végrehajtási rendszer mai valósága, hogy rendkívül alacsony intenzitással, kevés programmal, az egyéniesítést rendszerint csak elnagyolva vagy teljesen figyelmen kívül hagyva folyik valamilyen reintegrációs tevékenység a rabokkal, a szabadulásra nem készítik fel a fogvatartottakat. Már csak ezért is van jelentősége a családnak, a családdal való kapcsolattartásnak. A szakértők tapasztalatai, valamint a Magyar Helsinki Bizottsághoz érkező fogvatartotti és hozzátartozói panaszok alapján a büntetés-végrehajtás nagy egészének működése egyre inkább mechanikus, biztonságra törekvő és nélküli az emberséget, a nevelés és támogatás jócskán háttérbe szorult még úgy is, hogy számos kiváló szakember dolgozik a büntetés-végrehajtás rendszerében.

Ebben az összefoglalóban röviden bemutatjuk a kapcsolattartásra vonatkozó szabályokat, a koronavírus okozta változásokat, pontokba szedjük a főbb problémákat és javaslatokat teszünk ezek megoldására. A látogatás, a Skype-beszélő és a telefonálás kérdéseivel foglalkozunk, mert ezek a kapcsolattartás leginkább hatékony és alkalmazott formái, és a tapasztalatok szerint ezekkel kapcsolatban merül fel a legtöbb panasz. Az összefoglaló a Fogvatartottakat és Családjukat Képvisező Csoport (FECSKE, www.fogvatartas.hu) a kapcsolattartásról szóló 2020/2021-es kutatása¹ alapján készült.

FECSKE – a Fogvatartottakat és Családjukat Képvisező Csoport

A Fogvatartottakat és Családjukat Képvisező Csoport, a FECSKE-hez csatlakozó volt fogvatartottak, a bv. intézetekben fogva tartott emberek hozzátartozói, támogatói és a témában jártas szakemberek az emberséges, tisztességes börtönrendszerért dolgoznak. Hisznek abban, hogy bármit is követett el valaki, annak a következménye nem lehet az, hogy elszakad a szeretteitől vagy megalázó körülmények között tölti büntetését. Hisznek abban is, hogy a családtagoknak, gyermekeknek is joga van a minőségi kapcsolattartáshoz.

A FECSKE abban segít, hogy a bevonulásra várók, a fogvatartottak hozzátartozói, és a különféle hivatású szakemberek tájékoztatást, információt kapjanak a büntetés-végrehajtás állapotáról, működéséről, szabályairól. A tagok emellett a saját tapasztalataikkal, szakértelmükkel közösen tesznek a tisztességes börtönrendszerért, ezáltal egy szolidáris társadaloméért.

¹ Kovács-Krámer-Szegő: Kapcsolattartás a büntetés-végrehajtásban – helyzetkép, FECSKE, 2020-2021. Elérhető: http://www.fogvatartas.hu/wp-content/uploads/2021/05/fecske_kutatasi_jelentes_kapcsolattartas_final.pdf

Tartalom

1. A kapcsolattartás általános kérdései.....	3
2. A különböző kapcsolattartási módok	4
2.1. Telefonálás.....	4
2.1.1. A telefonálás általános szabályai.....	4
2.1.2. Változások a koronavírus-járvány miatt.....	5
2.1.3. Problémák.....	5
2.1.4. Javaslatok.....	6
2.2. Elektronikus kapcsolattartás: a Skype-beszélő.....	7
2.2.1. A Skype-beszélő általános szabályai.....	7
2.2.2. Skype-beszélő a koronavírus-járvány idején	7
2.2.3. Problémák.....	7
2.2.4. Javaslatok.....	8
2.3. Látogatás	9
2.3.1. A látogatófogadás általános szabályai	9
2.3.2. A látogatófogadás változásai a koronavírus-járvány miatt.....	9
2.3.3. Problémák.....	10
2.3.4. Javaslatok.....	11

1. A kapcsolattartás általános kérdései

A magyar büntetés-végrehajtási intézetekben a fogvatartottak kapcsolattartása korlátozva van: a rabok nem választhatják meg szabadon, hogy mikor, kivel, milyen hosszan, és milyen formában tartanak kapcsolatot. A fogvatartott bűncselekménye, magatartása, kockázati besorolása alapján végrehajtási fokozatba és rezsikategóriába kerül. Ez a kettő határozza meg azt, hogy milyen gyakran és milyen hosszan érintkezhet kapcsolattartóival, például azt, hogy hányszor fogadhat látogatót és mennyit telefonálhat.

A jogszabályok² alapján a kapcsolattartásnak az alábbi formái lehetségesek, amelyek nem járnak a büntetés-végrehajtási intézet elhagyásával:

1. levelezés,
2. csomag küldése és fogadása,
3. telefonálás,
4. elektronikus kapcsolattartás (Skype-beszélő),
5. látogatás,
6. „hazajárás” (EVSZ).

1.1. Levelezés

A fogvatartottak azzal levelezhetnek, akit ők választanak, és akivel a kapcsolattartást a bv. intézet regisztrálja. A levelek száma és hosszúsága korlátlan. A posta költségét a fogvatartottnak, illetve a kapcsolattartójának kell fizetnie. A leveleket ellenőrzik és fénymásolják.

1.2. Csomag

Csomagot a fogvatartott és kapcsolattartója is küldhet. A legtöbb beküldhető terméket csak a büntetés-végrehajtás internetes webshopján keresztül lehet beszerezni és elküldeni. Korlátozott a csomag mérete, tartalma és az is, hogy milyen gyakran lehet küldeni.

1.3. Telefonálás

A fogvatartottak felhívhatják kapcsolattartójukat a bv. intézet által biztosított mobiltelefonon, amelyért 35 ezer forintos letéti díjat kell fizetni. Annak, aki ezt nem fizeti ki, igénybe vehető a fali telefon, amely fizikailag korlátozottan érhető el. A mobilhívás ára mindkét esetben 69 forint percenként. Hívást csak a fogvatartott kezdeményezhet, őt nem hívhatják. Azok, akiknek nem tudják megfizetni a percdíjat vagy a letéti díjat, a főszabály szerint nem tudnak telefonálni a családjukkal sem. A telefonálás időtartama és időpontja a büntetés-végrehajtás által korlátozott. A telefonbeszélgetések lehallgathatóak.

1.4. Elektronikus kapcsolattartás (Skype-beszélő)

A Skype-beszélőt 2020 tavaszától, a koronavírus-járvány alatt tették széles körben lehetővé. A beszélőt és annak időpontját a fogvatartottnak kell kezdeményeznie, az időtartam korlátozott, a beszélgetést végig személyes jelenléttel felügyeli a személyzet. Gyakori panasz, hogy a hangminőség nem jó, és az, hogy a folyamatos felügyelet miatt nincs lehetőség a meghitt beszélgetésekre.

² A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.), 16/2014 (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól, 12/2020. (IV. 24.) BVOP utasítás a látogatás végrehajtásának eljárási szabályairól, 29/2021. (V. 19.) BVOP utasítás a telekommunikációs eszköz útján történő elektronikus kapcsolattartás eljárásrendjéről.

1.5. Látogatás

A pandémia előtt a fogvatartottak büntetés-végrehajtási fokozata (fogház, börtön, fegyház) és rezsimbe (enyhébb, általános, szigorúbb) soroltsága határozta meg azt, hogy milyen gyakran és milyen hosszan látogathattak a kapcsolattartóik.

A koronavírus-járvány 2020. márciusi kitörése óta két éve (négy hónap kivételével összesen 20 hónapon keresztül) tilos a látogatófogadás, a járványra hivatkozva szünetelnek a reintegrációt segítő börtönön kívüli korábban bevett kapcsolattartási formák (eltávozás, kimaradás, látogató bv. intézeten kívüli fogadása) nincs lehetőség a büntetés-félbeszakítására. A büntetés-végrehajtási szervezet nem ad felvilágosítást arról, hogy mely korlátozásokat milyen feltételek esetén törlik el.

1.6. „Hazajárás”

Azokra a fogvatartottakra, akik jó magaviseletűek és hamarosan szabadulnak, enyhébb végrehajtási szabályok (EVSZ)³ vonatkozhatnak, ha ezt ők kérik és azt a büntetés-végrehajtási bíró engedélyezi. Ez jelentős kedvezményekkel (pl. hosszabb ideig tartó telefonálással) jár. Nekik a törvény szerint egyéni elbírálás alapján lehetőségük van többek között hazajárni vagy a bv. intézeten kívül látogatót fogadni. Leginkább az első büntényes, kisebb súlyú bűncselekményt elkövetők, fogvatartottak részesülhetnek az enyhébb végrehajtási szabályok előnyeiből, akik az összes fogvatartotthoz képest jellemzően magasabb társadalmi státuszúak.

A koronavírus-járvány miatt 2020 márciusában megszüntették a hazajárás és az intézeten kívüli látogatófogadás lehetőségét is. E teljes tilalmat a mai napig fenntartották, eddig összesen két éven át. Ez azt jelenti, hogy gyakorlati értelemben szigorodott a büntetése azoknak az elítélteknek, akik ebben a kedvezményben részesülnek, hiszen míg korábban rendszeresen járhattak haza úgy, hogy az otthon töltött napok beleszámítottak büntetésük hosszába, e lehetőséget teljességgel elveszítették, amit a büntetés-végrehajtás semmilyen formában nem kompenzál.

Az enyhébb végrehajtási szabályok, különösen a „hazajárás” szűk értelemben véve nem kapcsolattartási forma, ezért e jogintézményre ebben az összefoglalóban a továbbiakban nem térünk ki.

2. A különböző kapcsolattartási módok

2.1. Telefonálás

2.1.1. A telefonálás általános szabályai

A telefonálásra a fogvatartottak a büntetés-végrehajtási intézet által biztosított, kártyával tölthető mobiltelefon-készüléket (bv. mobil) használhatják. A készülék használatáért 35 ezer forint letéti díjat kell fizetni. A telefonok nem hívhatóak vissza, a rabok pedig csak a hatóságok által engedélyezett kapcsolattartóikat hívhatják fel. A telefonálás ára a szabad életben elérhető tarifákhoz képest rendkívül magas, a mobilhívás 69 Ft/perc, másodperc alapú számlázással.

Egy általános rezsimbe sorolt, büntetését börtön fokozatban töltő fogvatartott hetente 50 percet telefonálhat. Ez hetente 3.450, havonta kb. 14.000 forintba kerül. Ha a fogvatartott teljes munkaidőben dolgozik, akkor havonta legfeljebb 55.800 forintot tud keresni 2022-ben, ami a minimálbér egyharmada. A kötelező levonás után legfeljebb 33.800 forint marad a számláján, aminek megközelítőleg a felét tudja telefonálásra költeni.

³ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv.tv.) 53. §, 104. §.

A telefonbeszélgetések lehallgathatóak. Azok a fogvatartottak, akiknek nincs „saját” bv. mobiljuk, az intézetben elérhető fali telefonokat használhatják, korlátozott időtartamban, ugyanannyiért, mint a bv. mobilt. Az a rab, aki a percdíjat sem tudja kifizetni, egyáltalán nem tud telefonálni. A fogvatartott bűncselekménye, magatartása, kockázati besorolása alapján végrehajtási fokozatba és rezsimkategóriába kerül. Ez a kettő határozza meg azt, hogy mennyit telefonálhat hetente 20 és 120 perc között. A védővel való beszélgetés nem korlátozott, de a hívás árát a fogvatartottnak kell fizetnie.

2.1.2. Változások a koronavírus-járvány miatt

A koronavírus-járvány miatti korlátozások idején különösen felértékelődött a fogvatartottak és szeretteik számára a telefonos kapcsolattartás mint a szűkebb időtartamban elérhető Skype-beszélő mellett az egyetlen szóbeli kommunikációs forma.

A koronavírus-járvány idején a látogatási tilalom kompenzációjaként általánosan heti 15 perccel növelték a lehetséges telefonálási időt, amelynek árát a fogvatartottnak kellett fizetnie az általános tarifa alapján. Ilyenkor a rossz anyagi helyzetű, bv. mobiltelefonnal, pénzzel nem rendelkező fogvatartottak számára a bv. intézet havi háromszor 5 percben biztosítja az ingyenes telefonálás lehetőségét. Az ingyenes havi 15 perc telefon nem jár automatikusan, az arra rászorulóknak kérelmet kell beadnia és előfordulhat, hogy az engedélyt nem kapja meg. Volt, aki nem értesült az ingyenes lehetőségről a tájékoztatás hiánya miatt.

2.1.3. Problémák

1. A telefonos kapcsolattartás jelenlegi szabályozása és gyakorlata összességében nem teszi lehetővé a megfelelő minőségű és gyakoriságú beszélgetéseket.
2. Nagyon magas a telefonálás percdíja. Túlzott a letéti díj összege.
3. A bv. mobilon nem lehet bejövő hívást fogadni.
4. A telefonálás költsége anyagi helyzet szerint erőteljesen differenciálja a fogvatartottakat, a magas díjak diszkriminálják a szegényeket ellehetetlenítve a kapcsolattartásukat.
5. A telefonhívások minősége gyakran rossz, nincs térerő, így sokszor „süketen” telnek el a drága percek úgy, hogy a vonal két oldalán nem hallják egymást.
6. A fali telefonok sokszor túlterheltek vagy nem működnek, így gyakran nem vehetőek igénybe.
7. A bv. mobilos telefonálást a zárkán kell bonyolítani a zárkatársak jelenlétében. Ezáltal minőségi, a személyes témákat is érintő beszélgetésre nincs lehetőség. E körülmények sértik a rab és családtagja magánélethez fűződő jogát is.
8. Hiba esetén a telefon javítása olykor nagyon sok ideig tart. Erre az időszakra a fogvatartottak sokszor nem kapnak cserekészüléket, így telefonos kapcsolattartásuk gyakorlatilag ellehetetlenül.
9. A rossz anyagi helyzetű fogvatartottak és családtagok számára a korona-vírus járvány alatt ingyenesen biztosított havi 15 perc telefonálás nem elegendő a családi kapcsolatok fenntartására.
10. A fali telefon vagy a koronavírus-járvány idején biztosított ingyenes telefonálás lehetősége sokszor csak elméletben volt adott, mert ezek igénybeviteléhez érhető tájékoztatásra, technikai támogatásra, elérhető készülékekre van szükség, amelyekből többször egyik sem állt rendelkezésre.
11. Fogvatartotti és hozzátartozói panaszok szerint a rabok nem kaptak megfelelő tájékoztatást a telefonos kapcsolattartás megváltozott szabályairól: a telefonnal nem rendelkezők számára ingyenesen igénybe vehető percekről, és a telefonálási időkeret növeléséről.

2.1.4. Javaslatok

1. A büntetés-végrehajtás támogassa, hogy a telefonos kapcsolattartás ne a fogvatartottak anyagi helyzetén múljon.
2. A telefonálás percdíja közelítsen a „kinti” percdíjak összegéhez.
3. A telefonok legyenek visszahívhatóak.
4. Minden fogvatartott igény esetén kaphasson bv. mobil készüléket letéti díj megfizetése nélkül.
5. Amíg nincs minden fogvatartottnak bv. mobilja, igazodjon a telefontal nem rendelkező fogvatartottak számára a fali telefonálási lehetőség.
6. Ingyenes telefonhívásra a rászoruló raboknak általános jelleggel legyen lehetősége (ne csak a koronavírus-járvány alatt). Ennek mértékét növeljék meg, az igazodjon a rezsimszabályokhoz.
7. Növeljék meg a telefonálásra rendelkezésre álló időkeretet valamennyi végrehajtási fokozatban és rezsimben.
8. Jutalomként a bv. intézetek biztosíthassanak ingyenes telefonálási lehetőséget bármely rabnak (a jutalombeszélő mintájára).
9. Ha a látogatófogadás korlátozott, akkor ennek kompenzációjára több hívásra legyen lehetősége azoknak, akik ezt ki tudják fizetni.
10. Alakítsanak ki a telefonálásra használható helyiségeket, ezáltal legyen lehetőség a zárkán kívüli, személyesebb beszélgetésre.
11. Javítsák a telefonálás technikai feltételeit: a hangminőséget és a térerőt.
12. A számukra érthető módon, differenciáltan tájékoztassák a rabokat és a kapcsolattartókat is a telefonálás szabályairól, ezek esetleges változásairól.
13. A bv. mobil javításának idejére rövid határidővel kötelezően járjon cserekészülék.

2.2. Elektronikus kapcsolattartás: a Skype-beszélő

2.2.1. A Skype-beszélő általános szabályai

A büntetés-végrehajtásban már a koronavírus-járvány megjelenése előtt⁴ az enyhébb rezsimbe tartozó fogvatartottak havonta 10 percet Skype-olhattak abban az esetben, ha a bv. intézetben a technikai feltételek adottak voltak.⁵

A koronavírus-járvány alatt bevezetett szabályok szerint veszélyhelyzetben látogatási tilalom idején, annak kiváltásaként egy fogvatartott legfeljebb hetente kétszer, alkalmanként négy kapcsolattartójával és maximum 60 percben Skype-olhat.⁶ A Skype-beszélőn elhangzottakat folyamatosan ellenőrzi a személyzet, ugyanakkor előírás, hogy más fogvatartott videóhívásának hangja és képe ne legyen érzékelhető a rabtárs vagy annak kapcsolattartói által.⁷

A Skype nagy előnye, hogy a telefonnál jóval olcsóbb: a fogvatartottaknak ingyenes, a családtagoknak és a büntetés-végrehajtásnak az internet-előfizetést és az eszközöket kell biztosítani. Pozitív eleme még, hogy „hazaviszi” a rabot, és a családtagtól nem vesz el időt az utazásra. A tapasztalatok szerint a koronavírus-járványt megelőzően a Skype-ot csupán kivételes esetekben használták.

2.2.2. Skype-beszélő a koronavírus-járvány idején

A koronavírus-járvány kitörésétől kezdve általánossá váltak a Skype-beszélők, mivel 2020 márciusától közel 16 hónapon keresztül egyáltalán nem lehetett a börtönöket látogatni. Egy négy hónapig tartó, korlátozott nyitás után 2021 novemberében újra teljesen bezártak a bv. intézetek, így összességében már 20 hónapja tilos a látogatófogadás. A büntetés-végrehajtás adatai szerint⁸ a Skype beszélők gyakorisága jelentős szórást mutatott az egyes intézményekben a vírus ideje alatt: egy hónap leforgása alatt átlagosan az összes fogvatartott nagyjából fele, de egyes bv. intézetekben csak kb. 20-30 százalékuk tudott Skype-beszélőn részt venni.

Az, hogy melyik fogvatartott milyen sűrűn, és milyen hosszan tud Skype-olni, nem csak a szabályozástól függ, hanem attól is, hogy hány számítógép van egy intézetben, és hogy a személyi állomány hogyan tudta a beszélgetéseket megszervezni.

2.2.3. Problémák

1. A hozzátartozók társadalmi és pénzügyi helyzetének egyenlőtlensége a kapcsolattartásban, így a Skype-hoz való hozzáférésben is megjelenik, sőt, felerősödik. Ha a fogvatartott hozzátartozója nehéz anyagi körülmények között él (nincs otthon internet, vagy a hívásra alkalmas eszköz), vagy nem rendelkezik megfelelő ismeretekkel az elektronikus kapcsolattartáshoz,⁹ akkor nem tudja kihasználni a Skype adta kapcsolattartási lehetőséget.
2. A hívások kép- és hangminőségével kapcsolatosan problémák tapasztalhatók egyes bv. intézetekben: a hívások akadoznak, a beszélgetés visszhangzik, a kép gyakran szakadozik és

⁴ A Bv. tv. 173. § (2) bekezdése szerint az „elítelt a rezsim szabályok szerint igénybe veheti a bv. szerv által nyújtott elektronikus kapcsolattartási formákat.” A Skype-kapcsolattartásról a „szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól” szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 102/A. §-a is rendelkezik, részletszabályait a 37/2020. (VII. 24) BVOP utasítás tartalmazta 2021. május 27-ig, melyet felváltott a 29/2021 (V. 19.) BVOP utasítás.

⁵ A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 53/2017. (VII. 10.) OP szakutasítása 2. pontja szerint az enyhébb rezsimszabályok alá tartozó fogvatartottak számára tette lehetővé a havi 10 perces videotelefonálást.

⁶ 29/2021. (V. 19.) BVOP utasítás 4-5. és 9. pontja.

⁷ 29/2021. (V. 19.) BVOP utasítás 20-22. pontja.

⁸ A BVOP adatszolgáltatása a 30500/4035/2021. iktatószámom a Magyar Helsinki Bizottság közérdekű adatigénylésére 2021. április 14-én.

⁹ Lásd pl. ezt a megkereső levelet, amelynek apropója, hogy az anya nem tudta saját erőből használni a Skype-ot, így nem tudott Skype-olni fogvatartott fiával: http://www.fogvatartas.hu/wp-content/uploads/2021/06/onkormanyzat_megkereso_anonim-1.doc

általánosságban rossz minőségű. A fogvatartottak és hozzátartozóik rendszeresen nem hallják és látják jól egymást a hívás közben. Általános panasz, hogy nagy a háttérzaj, sokszor a rabtárs hívása jobban hallható, mint a saját, ez a rossz hangminőséggel párosulva végképp lerontja a beszélgetés minőségét.

3. A Skype hívásokban nincs mód a minőségi, igazán személyes beszélgetésekre és ezt a fogvatartottak is nehezen viselik. A folyamatos ellenőrzés miatt nehezebb őszintén beszélgetni. Többek szerint a Skype-beszélő pont emiatt nem tudja helyettesíteni a személyes látogatást.¹⁰
4. A hozzátartozóknak többször nehéz kiszámítani, hogy mikor várható a hívás. Sokan úgy látják, hogy eleve nehéz időpontot egyeztetni, az egyeztetett időpontokban pedig gyakoriak a hirtelen változások, csúszások, ez váratlanul éri a hozzátartozókat és sokszor nincsenek olyan helyzetben, hogy beszélni tudjanak a fogvatartottal.

2.2.4. Javaslatok

1. A járvány lecsendesedésével, a személyes látogatófogadás visszaállítása után is azon felül is használhassák a Skype-ot kapcsolattartási formaként a fogvatartottak és családtagjaik. A Skype-beszélők ne csökkentsék a személyes beszélő időtartamát vagy gyakoriságát, illetve a személyes látogatás igénybevétele ne járjon a Skype-beszélő elvesztésével, ez legyen „extra” kapcsolattartási lehetőség.
2. Azoknak, akiknek a személyes látogatás nem kivitelezhető (pl. mozgásukban korlátozottak, nincsen anyagi lehetőségük a látogatás finanszírozására, a Skype-ot preferálják) a Skype-beszélő, időtartama és gyakorisága legyen több mint az általános szabályok szerinti személyes látogatófogadásé.
3. A jogszabályban foglaltaknak megfelelően alakítsák ki azokat a helyiségeket, ahol Skype-olnak a fogvatartottak, vagy más módon éri el (pl. alkalmas fülhallgató használata), hogy a jogszabályoknak megfelelően¹¹ más fogvatartott azonos időben és helyiségben megvalósuló hívása ne legyen látható, továbbá sem hallható.
4. A Skype-beszélőhöz az intézetek biztosítsák a megfelelő, akadálymentes technikai háttérrel: gyors internetkapcsolat, megfelelő mennyiségű és minőségű eszközök (számítógép, laptop, headset).
5. Ha valamilyen alapos oknál fogva ismét korlátoznák a személyes látogatófogadást, akkor a 2020-2022-es időszakhoz képest biztosítsanak több Skype-beszélőt a látogatás és a többi személyes kapcsolattartási forma hiányának valódi kompenzációja érdekében. Elvárt, hogy a Skype-beszélő ideje legalább megegyezzen a beszélő idejével vagy meghaladja azt.
6. A beszélgetések a telefonhívásokhoz hasonlóan csupán belehallgathatóak legyenek, ne álljanak folyamatos ellenőrzés alatt. Legalább a Skype-hívások bizonyos arányában (minimum havi egyszer) biztosítsák azt, hogy a fogvatartott a felügyelet személyes jelenléte nélkül beszélhessen a hozzátartozójával.
7. A büntetés-végrehajtás támogassa azt, hogy a fogvatartottak és kapcsolattartóik társadalmi helyzetüktől függetlenül egyenlő mértékben élhessenek a kapcsolattartáshoz, családi élethez való jogukkal. Ennek részeként az önkormányzatokkal, vagy családsegítőkkal való együttműködésben biztosítsák, hogy azok a fogvatartottak is Skype-olhassanak, akiknek szerettei nem rendelkeznek a megfelelő technikai háttérrel, vagy az ennek működtetéséhez szükséges tudással.

¹⁰ Kovács-Krámer-Szegő: Kapcsolattartás a büntetés-végrehajtásban – helyzetkép, FECSKE, 2020-2021. Elérhető: http://www.fogvatartas.hu/wp-content/uploads/2021/05/fecske_kutatasi_jelentes_kapcsolattartas_final.pdf

¹¹ 29/2021. (V. 19.) BVOP utasítás 7. pontja.

2.3. Látogatás

2.3.1. A látogatófogadás általános szabályai

A látogatófogadás esetében a büntetés-végrehajtásnak kettős célt kell megvalósítania: egyrészt a fogvatartottak Alaptörvényben¹² és a büntetés-végrehajtásról szóló törvényben¹³ is rögzített családi élethez fűződő jogának kell érvényesülnie, másrészt a látogatás nem veszélyeztetheti a börtön és az ott tartózkodók biztonságát. E két érdek közötti egyensúly fenntartása elengedhetetlen. A közvetlen érintett rabok, hozzátartozói, valamint egyes büntetés-végrehajtási szakemberek szerint az utóbbi években a biztonság eszméje nagyobb hangsúlyt kapott, amely a családi élethez való jog jelentős rovására ment.

Az általános szabályok szerint a fogvatartott havonta legalább egyszer, legalább 60, de legfeljebb 120 percben (a rezsimszabályoktól függően) látogatót fogadhat, egyszerre legfeljebb 4 főt. A látogatófogadást a hétköznapi nyelvben beszélőnek nevezik a büntetés-végrehajtással kapcsolatba kerülők.

A szabályozás szerint a látogatófogadásnak négyféle típusa van:

1. a csoportos,
2. a családi,
3. a rácson és
4. a biztonsági beszélőfülkén keresztül végrehajtott látogatófogadás.¹⁴

Az általános látogatási forma a **csoportos látogatófogadás**, más néven asztali beszélő. Itt a fogvatartott és látogatója a széles asztal két oldalán ülve egy magas plexifallal elválasztva beszélhetnek egymással a személyzet ellenőrzése mellett. Az érintés/testi kontaktus minden formája tilos, a látogatók nem hozhatnak saját készítésű ételt, közös ételfogyasztásra nincs lehetőség.

Kivételesen, a jó magaviseletű, enyhe rezsimbe sorolt fogvatartottak számára sor kerülhet **családi látogatófogadásra**, ahol egy szobában, egymást megérintve, a kisgyermekeket ölebe véve találkozhatnak egymással a rokonok. Otthon készített ételt itt sem lehet fogyasztani.

A szigorú biztonsági fokozatban tartott vagy veszélyesnek ítélt rabok úgy nevezett **biztonsági beszélőfülkén keresztül**, tehát egy fülkében fogadhatják a kapcsolattartóikat, velük a fülkében elhelyezett telefonon („hír-eszközön”) keresztül beszélhetnek. Biztonsági okok miatt egyébként is elrendelhető a fülkés beszélő vagy a **rácson keresztül** történő beszélő.¹⁵

2.3.2. A látogatófogadás változásai a koronavírus-járvány miatt

A koronavírus-járvány miatt a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka 2020. márciustól gyakorlatilag teljes látogatási tilalmat¹⁶ vezetett be a börtönökben. A fogvatartottak először 16 hónapig egyáltalán nem találkozhattak a családtagjaikkal, kapcsolattartóikkal, majd 2021. július 1-től összesen négy hónapig újra lehetett látogatni, de jelentősen szigorúbb feltételek mellett, mint a járvány miatt

¹² Magyarország Alaptörvényének VI. cikk (1) bekezdése.

¹³ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) 122. § b) pontja, valamint a 172. § (1) bekezdése.

¹⁴ A látogatófogadás alapvető rendelkezéseit a Bv. tv. 177. §-a, a részletszabályait a 12/2020. (IV. 24.) BVOP utasítás tartalmazza.

¹⁵ Bv. tv. 97. § (5) bekezdés. További látogatási forma, ha biztonsági elkülönítésben lévő fogvatartott biztonságtechnikai eszközön keresztül érintkezhet a látogatójával (Bv. tv. 146. § (3) c) pont, 147. § (7) d) pont).

¹⁶ A 2020. évi LVIII. törvény (Átmeneti tv.) 237. § (4) bekezdése valóban megengedi a fogvatartottak személyes kapcsolattartásának korlátozását, ám a BVOP adatszolgáltatásai szerint a jogszabály engedélyét az országos parancsnok egy általános, az összes fogvatartottra és bv. intézetre kiterjedő döntéssel a törvény hatályba lépése óta bármilyen egyéni elbírálást mellőzve csaknem folyamatos tilalomként alkalmazza – leszámítva a fentiekben már tárgyalt négyhónapos időszakot. A BVOP adatszolgáltatása szerint ebbe az alacsony átfertőzöttségű, 2020 nyári időszak is beletartozott. A jogszabály célja azonban nem a teljes tiltás, hanem a korlátozás szükség esetén való engedélye volna.

bevezetett tiltás előtt.¹⁷ A szigor a járványhelyzet nem indokolta és a korlátozott nyitást semmivel sem magyarázta a büntetés-végrehajtási szervezet. Az erősen korlátozott nyitás négy hónapig tartott, majd a koronavírus negyedik hullámára hivatkozva 2021. november 8-ától ismét látogatási tilalmat vezettek be¹⁸ a büntetés-végrehajtásban. Jelenleg, 2022 márciusában a legtöbb járványügyi korlátozást eltörölték, például ismét lehet látogatni a kórházakat és az idősothtonokat, miközben a börtönökben továbbra is tiltott a látogatófogadás. A büntetés-végrehajtási intézetekben az elmúlt két évben, 24 hónapból összesen 20 hónapon keresztül tilos volt és tilos most is a látogatófogadás.¹⁹

Azokat a családokat viselte meg különösen a látogatófogadás hiánya, ahol gyerekek vannak. Azok a hozzátartozók, akik a FECSKE kutatásában²⁰ kapcsolatuk romlásáról számoltak be, egybehangzóan a látogatófogadás hiánya miatti növekvő feszültséget és eltávolodást éltek meg.

A tiltás mindenfajta egyéni mérlegelést mellőz, és azt folyamatosan fenntartják a járvány csendesebb időszakában is, amikor a szabad életben az érintkezést semmi nem korlátozza. A börtönökben a látogatási tilalmat a veszélyhelyzet fenntartásáig bármikor elrendelheti a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoka, így annak se látható vége, se megfelelő alkotmányos korlátja nincsen, mivel a veszélyhelyzet elrendeléséről és megszüntetéséről a Kormány a parlament nélkül dönt.²¹

A látogatófogadás részletszabályai a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának az intézkedései nyomán folyamatosan változhatnak. A BVOP ezeknek a szabályoknak a változását közleményekben kommunikálja a büntetés-végrehajtási szervezet honlapján (www.bv.gov.hu). E szövegek alapján azonban a változások nem átláthatóak és sokszor nem érthetőek a hozzátartozók számára.

2.3.3. Problémák

A látogatófogadást a hozzátartozók annak szigorú szabályai és korlátai ellenére igénybe vették, amíg lehetett. A FECSKE kutatásában ők és a szakemberek is számos problémát jeleztek a kapcsolattartás e formájával kapcsolatban.

1. Annak ellenére, hogy főszabály szerint a fogvatartottat a lakóhelyéhez legközelebbi börtönben kell elhelyezni, számos olyan rab van, akit a családjától többszáz kilométerre, akár félnapnyi utazásra tartanak fogva. Az utazás hossza és magas költsége miatt a látogatások – különösen gyerekekkel – sok esetben ellehetetlenülnek.²²
2. A börtöntől messze lakó, rossz anyagi helyzetben élő kapcsolattartók semmilyen támogatást nem kapnak a látogatásokhoz, holott társadalmi érdek a kapcsolatok fenntartása, erősítése.
3. A plexis asztali beszélő az általánosan jellemző látogatási forma, amely indokolatlanul szigorú sok rab esetében.
4. A látogatófogadás szabályai nem egyéniesítettek, noha ez indokolt lenne (pl. testi érintkezés, közös étkezés engedélyezése, plexi mellőzése a fogvatartott magatartása, bűncselekményének jellege, szabálysértést elkövetők, hozzátartozói kapcsolata, szabadulásának időpontja alapján).

¹⁷ Lásd pl. Felesleges szigorításokkal indították újra a látogatófogadást, elérhető: <https://helsinki.hu/felesleges-szigoritasokkal-latogato-fogadas-borton/>

¹⁸ Lásd BVOP: Újra szünetel a látogatófogadás a börtönökben, elérhető: <https://bv.gov.hu/hu/intezetek/bvszervezet/hirek/4564>

¹⁹ Lásd pl. Még mindig látogatási tilalom van a börtönökben, elérhető: <https://helsinki.hu/meg-mindig-latogatasi-tilalom-van-a-bortonokban/>

²⁰ Kovács-Krámer-Szegő: Kapcsolattartás a büntetés-végrehajtásban – helyzetkép, FECSKE, 2020-2021. Elérhető: http://www.fogvatartas.hu/wp-content/uploads/2021/05/fecske_kutatasi_jelentes_kapcsolattartas_final.pdf

²¹ Lásd a Magyar Helsinki Bizottság részletes elemzését az Átmeneti törvényről itt: <https://helsinki.hu/elemzes-az-atmeneti-torvenyrol/>

²² Lásd pl. Börtönállapotok: 16 órás utazás egy látogatásért, elérhető: <https://www.szabadeuropa.hu/a/borton-magyarorszag-tomegkozelekedes-szombathely-telefonhivas-beszelo/30926667.html>

5. Általában zsúfoltak és zajosak a helyiségek, ahol a beszélőket bonyolítják, ebből adódóan a legtöbbször alig lehet hallani egymást.
6. Az asztali beszélőn felszerelt plexi sok helyen karcos vagy koszos, ezért alig lehet látni egymást.
7. Előfordul, hogy a személyi állomány tagjai udvariatlanok a látogatókkal. A bv. intézetben nem kezelik őket partnerként a látogatófogadások időpontjának meghatározásakor, hanem egyoldalúan határozzák meg ezeket.
8. A családi látogatófogadás ritka, az engedélyezése nem ismert feltételrendszerű, diszkrecionális jogon alapul, amelynek gyakorlata rendkívül eltérő az egyes intézetekben.
9. A járvány miatt elrendelt látogatási tilalom bevezetésének, illetve a tilalom feloldásának feltételrendszere nem ismert. Ez sérti a jogbiztonság követelményét, nem jogállami megoldás, bizonytalanságot eredményez a fogvatartottak, hozzátartozók és a személyzet körében is, amely feszültségekhez, konfliktusokhoz vezet.
10. Ha a látogatási tilalmat csak részlegesen oldják fel a jövőben, a járvány előtti állapothoz képest korlátozzák a látogatófogadás lehetőségét, a korlátozásra transzparens magyarázatot kell adnia a büntetés-végrehajtásnak, közölnie kell, hogy a korlátozások feloldásának mik a feltételei.

2.3.4. Javaslatok

A látogatófogadást a koronavírus-járvány lecsendesedése miatt, óvintézkedések bevezetésével vissza kell állítani legalább a korábbi, a járványt megelőző szintre. Ideális esetben sort kell keríteni a látogatás kiterjesztésre és egyéniesítésére annak érdekében, hogy az valóban a családi kapcsolatok fenntartását, megerősítését szolgálhassa, így elősegítse a társadalmi reintegrációt és a bűnismétlés megelőzését. Az ideálishoz inkább közelítő állapot elérése érdekében megfontolandóak az alábbi javaslatok.

1. Alkalmazzák a jogszabályban szereplő alapelvet, és a fogvatartottat valóban a családjához, kapcsolattartóihoz legközelebbi bv. intézetben helyezték el – ellenkező kérés hiányában vagy valóban megalapozott és jogorvoslattal támadható ok kivételével.
2. A családtagok látogatását az állam támogassa anyagilag, hogy akiknek nem állnak rendelkezésre anyagi eszközök, de szeretnék meglátogatni a hozzájuk kötődő fogvatartottat, azok megtehessék.
3. A fogvatartott kérelmére a látogatást tegyék olyan időpontban és időtartamban, gyakorisággal lehetővé, amely leginkább lehetővé teszi a személyes látogatást.
4. A családtagok elsősorban családi beszélő keretében találkozhatnak egymással. Ennek alapvető szabályozása legyen egységes és megismerhető minden bv. intézet esetében.
5. Általános jelleggel a családi és asztali beszélőn a résztvevők a felügyelet személyes jelenléte nélkül együtt lehessenek, az érkezéskor és búcsúzáskor öleléssel, csókkal, puszival köszönthessék egymást és búcsúzhassanak el egymástól. A találkozó alatt foghassák egymás kezét, a gyerekek szülei ölébe ülhessenek, a felnőttek játszhatnak a gyerekekkel, az ellenőrzött, otthon készített élelmiszert közösen elfogyaszthassák.
6. Ha a fogvatartott előlétele, magatartása, egyéb indokolt és dokumentált körülmény miatt szükséges, akkor az asztali beszélőt fizikai érintkezés nélkül és/vagy a látogatót és a fogvatartottat elválasztó plexifallal tegyék lehetővé.
7. Ha a fogvatartott előlétele, magatartása, egyéb indokolt körülmény miatt az asztali beszélő sem engedhető, akkor biztonsági („fülkés”) beszélőre legyen lehetősége a fogvatartottnak.

8. A fogvatartottak a látogatófogadás esetén is választhassanak, hogy személyesen vagy legalább az azzal azonos időtartamú Skype segítségével szeretnének élni a kapcsolattartási jogukkal.
9. A beszélők különböző formái engedélyezésének feltételei legyenek előre meghatározva és ismertek a fogvatartottak és kapcsolattartóik számára. A beszélő típusáról szóló döntéssel szemben legyen biztosítva jogorvoslat.